

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทนี้เป็นบทสุดท้ายซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยส่วนที่หนึ่งเป็นบทสรุป ส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ส่วนที่สามเป็นข้อจำกัดของการศึกษา ส่วนที่สี่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

5.1 บทสรุป

จากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม และ 3 ตุลาคม 2543 ที่เห็นชอบข้อเสนอและแผนการดำเนินงานการปรับโครงสร้างกิจการไฟฟ้าและการจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ทำให้ในอนาคตอุตสาหกรรมไฟฟ้าจะเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านโครงสร้าง รูปแบบการค้า และอัตราค่าไฟฟ้า

ในด้านโครงสร้าง รัฐจะแบ่งอุตสาหกรรมไฟฟ้าแยกจากกันโดยเด็ดขาดออกเป็น 4 ระบบ คือ ระบบผลิต ระบบส่ง ระบบจำหน่าย และกิจการค้าปลีก เพื่อป้องกันการรวมตัวกันของผู้ผลิตในแนวตั้ง (Vertical integration) จากนั้นรัฐก็สนับสนุนให้เกิดการแข่งขันในระบบที่ไม่มีลักษณะผูกขาดตามธรรมชาติ ขณะเดียวกันรัฐก็ยังคงเป็นผู้ดำเนินการในระบบนั้นอยู่ เพื่อรับประกันการเข้าถึงพลังงานไฟฟ้า ส่วนระบบที่มีลักษณะผูกขาดตามธรรมชาติ รัฐจะรับเป็นผู้ดำเนินการเองผ่านบริษัทที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากองค์กรกำกับดูแล โดยระบบที่ไม่มีลักษณะผูกขาดตามธรรมชาติ คือ ระบบผลิตและกิจการค้าปลีกในส่วนของการจัดหาไฟฟ้า ส่วนระบบที่มีลักษณะผูกขาดตามธรรมชาติ คือ ระบบส่ง ระบบจำหน่าย และกิจการค้าปลีกในส่วน of Gray area services

ในด้านรูปแบบการค้า รัฐจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าในระดับขายส่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การประมุขขายไฟฟ้าของผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าให้กับผู้ซื้อเพียงรายเดียว คือ บริษัทระบบจำหน่ายและจัดหาไฟฟ้า ซึ่งเป็นบริษัทของรัฐ และการทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อ คือ บริษัทค้าปลีกไฟฟ้าและผู้บริโภครายใหญ่

ในด้านอัตราค่าไฟฟ้า เนื่องจากโครงสร้างของอุตสาหกรรมไฟฟ้าที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้วิธีการคำนวณค่าพลังงานไฟฟ้าต่อหน่วยของระบบผลิต ค่าบริการต่อหน่วยของระบบส่ง และค่าบริการต่อหน่วยของกิจการค้าปลีกเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลให้อัตราค่าไฟฟ้าในอนาคตอาจจะมากกว่า หรือเท่ากับ หรือน้อยกว่าอัตราค่าไฟฟ้าในปัจจุบันก็ได้

จากโครงสร้างของอุตสาหกรรมไฟฟ้าที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เราสามารถแบ่งอุตสาหกรรมไฟฟ้าออกเป็นตลาดย่อยๆ ได้ 7 ตลาด คือ ตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง ตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ณ ช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง ตลาดสัญญาการซื้อขายไฟฟ้า ตลาดระบบส่ง ตลาดระบบจำหน่าย ตลาด Gray area services และตลาดจัดหาไฟฟ้า โดยตลาดที่เหมาะสมแก่การเป็นตลาดตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาเรื่องความสามารถในการใช้อำนาจตลาดของผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการในอุตสาหกรรมไฟฟ้าใหม่นั้น คือ ตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง ซึ่งเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย

จากการศึกษาความสามารถในการใช้อำนาจตลาดของผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) พบว่า

1. ผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) มีความสามารถในการใช้อำนาจตลาดสูงมากทั้งในช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูง (Peak) และช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าน้อย (Off-peak) ตลอดทั้งปีงบประมาณ 2547 ดังตารางที่ 4.9 และแผนภาพที่ 4.3
2. ผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) มีความสามารถในการใช้อำนาจตลาดในช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูง (Peak) มากกว่าช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าน้อย (Off-peak) ประมาณร้อยละ 10 ตลอดทั้งปีงบประมาณ 2547 ดังตารางที่ 4.9 และแผนภาพที่ 4.3
3. ผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ณ ช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Real-time market) มีความสามารถในการใช้อำนาจตลาดสูงเช่นเดียวกับผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) เนื่องจากการที่ปริมาณการซื้อขายในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) น้อยกว่าปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าเป็น

อย่างมาก ทำให้มีปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าเหลือมาซื้อขายในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ณ ช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Real-time market) เป็นจำนวนมาก ดังแผนภาพที่ 4.5 และ 4.6 ซึ่งจากการที่ตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ณ ช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Real-time market) เป็นตลาดสุดท้ายของการซื้อขายพลังงานไฟฟ้าเพื่อให้เพียงพอต่อปริมาณความต้องการ ทำให้ผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ณ ช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Real-time market) สามารถปรับราคาในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ณ ช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Real-time market) ให้สูงมากขึ้นได้

4. การเพิ่มความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาและการเพิ่มจำนวนบริษัทที่เกิดจากการแบ่งแยกโรงไฟฟ้าของกฟผ.ที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล (Fossil) จะทำให้ผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) มีความสามารถในการใช้อำนาจตลาดลดลง

5. การเพิ่มความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาจะทำให้ความสามารถในการใช้อำนาจตลาดของผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) ลดลงได้มากกว่าการเพิ่มจำนวนบริษัทที่เกิดจากการแบ่งแยกโรงไฟฟ้าของกฟผ.ที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล (Fossil)

6. การเพิ่มความสามารถในการผลิตของโรงไฟฟ้าพลังน้ำในช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูง (Peak) จะช่วยลดความสามารถในการใช้อำนาจตลาดของผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) แต่การเพิ่มความสามารถในการผลิตของโรงไฟฟ้าพลังน้ำในช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าต่ำ (Off-peak) อาจช่วยลดหรือเพิ่มความสามารถในการใช้อำนาจตลาดของผู้ผลิตในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้าก่อนช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง (Spot market) ก็ได้

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

การศึกษาเพิ่มเติมเรื่องความสามารถในการใช้อำนาจตลาดของผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้านั้นควรเริ่มจากการศึกษาในตลาดกลางซื้อขายไฟฟ้า ณ ช่วงเวลาส่งมอบไฟฟ้าจริง ตลาดสัญญาซื้อขายไฟฟ้า และตลาดจัดหาไฟฟ้า จากนั้นจึงศึกษาถึงความสัมพันธ์ของแต่ละตลาด ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความสามารถในการใช้อำนาจตลาดของผู้ผลิตหรือผู้ให้

บริการในอุตสาหกรรมไฟฟ้าใหม่ได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม การศึกษาในตลาดดังกล่าวจะทำได้
ก็ต่อเมื่อการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมไฟฟ้ามีความชัดเจนมากกว่านี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย